Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus neuvoston asetukseksi tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien käytöstä vesiviljelyssä annetun asetuksen (EY) N:o 708/2007 muuttamisesta”

KOM(2009) 541 lopullinen – 2009/0153 CNS

(2010/C 354/21)

Esittelijä: **Valerio SALVATORE**

Neuvosto päätti 11. marraskuuta 2009 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 37 artiklan nojalla ja Euroopan parlamentti 5. maaliskuuta 2010 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 43 artiklan 2 kohdan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: neuvoston asetus tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien käytöstä vesiviljelyssä annetun asetuksen (EY) N:o 708/2007 muuttamisesta

KOM(2009) 541 lopullinen – 2009/0153 CNS.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 25. helmikuuta 2010.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. maaliskuuta 2010 pitämässään 461. täysistunnossa (maaliskuun 17. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 130 puolesta, ei yhtään vastaan kolmen pidättyessä äänestämästä.

1. **Päätelmät ja suositukset**

1.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea kannattaa tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien käyttöä vesiviljelyssä koskevaan asetukseen (EY) N:o 708/2007 tehtäviä muutoksia, jotka perustuvat tieteen kehitykseen sekä kuudenteen puiteohjelmaan kuuluvien koordinoitujen toimien (Impasse-hanke) tuloksiin.

1.2 Yhteisenä toiveena on saavuttaa esitetyt kaksi tavoitetta: vähentää mahdollisuuksien mukaan tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien viljelyyn liittyviä riskejä ja keventää alan toimijoiden vaivalloisia hallintokäytäntöjä. Hallinnollinen taakka muodostuu kansallisista luvista, joita tulokaslajeja ja paikallisesti esiintymättömiä lajeja kasvattavat vesiviljelylaitokset tarvitsevat.

1.3 Laitosten bioturvallisuus on tässä yhteydessä ensisijaisen tärkeää. Se edellyttää asianmukaisten toimenpiteiden noudattamista a) kuljetuksen aikana ja b) tarkoin määriteltyjen käytäntöjen soveltamista vastaanottavassa laitoksessa sekä c) riittävien menettelyjen noudattamista kalatuotteiden kulutukseen saattamiseen asti.

1.4 Suljettujen vesiviljelylaitosten uusi määritelmä vaikuttaa hyvin muotoillulta ja johdonmukaiselta Impasse-hankkeen tulosten kanssa. Määritelmän erittäin tekninen kieli voi kuitenkin joissain tapauksissa johtaa virheellisiin tulkintoihin. Jotta sovellusvaiheessa voidaan välttää mahdolliset epäselvyydet, uuteen asetukseen on syytä lisätä selvä maininta siitä, että suljettujen vesiviljelylaitosten on sijaittava kiinteällä maalla.

1.5 Uudessa asetuksessa säädetään lisäksi, että suljettujen vesiviljelylaitosten on estettävä kasvatettujen vierasperäisten lajien ja biologisen aineksen pääsy vesistöihin tulvien vuoksi. Kyseisten laitosten turvaetäisyys vesistöistä on näin ollen syytä määritellä kunkin laitoksen tyypin, sijainnin ja rakenteen perusteella.

1.6 Koska vesi ei ole ainoa viljeltyjen lajien leviämistä aiheuttava riskitekijä, suljettujen laitosten kaikissa turvajärjestelmissä on otettava huomioon myös petoeläinten vaikutukset.

1.7 Komitea on samaa mieltä siitä, että siirtoja suljetusta vesiviljelylaitoksesta avoimeen laitokseen ei tule pitää rutiininomaisina siirtoina. Tässä yhteydessä se ehdottaa lisäksi, että suljettuja vesiviljelylaitoksia hoidettaisiin ja hallinnoitaisiin erillään avoimista laitoksista, silloin kun se tuotantosyklin kannalta on mahdollista, jotta voidaan minimoida kaikki mahdolliset vesiekosysteemien saastumisen riskit.

2. **Johdanto**

2.1 Tilanteessa, jossa kalastus on taantumassa merien ja sisävesien luonnonvarojen liiallisen hyödyntämisen vuoksi ja kalatuotteista saatavan proteiinin kysyntä kasvaa, vesiviljely voi auttaa vastaamaan tällaisten elintarvikkeiden kasvavaan kysyntään. Kolmen viime vuosikymmenen aikana vesiviljelytuotannon vuosittainen maailmanlaajuinen kasvu on ollut 11 prosenttia (Naylor & M. Burke, 2005) ([1]).

2.2 Näin ollen tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien kasvattaminen Euroopassa on taloudellisesti ja kaupallisesti erittäin kiinnostavaa. Samalla on kuitenkin otettava huomioon ekosysteemien suojelun tavoitteet, koska ekosysteemit ovat alttiita epäasianmukaisesti hoidetun toiminnan haittavaikutuksille.

2.3 Tulokaslajit ovat yksi tärkeimmistä ihmisen vesiekosysteemeille aiheuttamista haittatekijöistä ja toiseksi tärkein syy (heti luontotyyppien tuhoutumisen jälkeen) biologisen monimuotoisuuden maailmanlaajuiseen heikkenemiseen. Kaikki ekosysteemit perustuvat hauraaseen tasapainoon, joka on syntynyt hitaan evoluutioprosessin tuloksena ja jossa jokainen eliö on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa luoden yhteyksiä elinympäristöönsä ja siellä eläviin muihin eliöihin. Tällaisessa tilanteessa kullakin eliöllä on täsmällinen tehtävänsä ja kukin niistä täyttää oman tarkoin määritellyn ekologisen lokeronsa. On syytä kiinnittää huomiota myös vaikutuksiin, joita ilmastonmuutoksella on kalalajien siirtymiseen erilaisiin vesielinympäristöihin.

2.4 Kun vierasperäinen laji siirtyy osaksi uutta elinyhteisöä, se on vuorovaikutuksessa siellä ennestään elävien lajien kanssa, ja siten se voi muuttaa aiemmin saavutettua tasapainoa ennalta arvaamattomalla tavalla. Tulokkaat saattavat saalistaa alkuperäislajeja ja kilpailla niiden kanssa ravinnosta ja tilasta. Ne voivat myös kantaa uusia loisia ja muita taudinaiheuttajia, jotka ovat peräisin niiden alkuperämaista, tai risteytyä kotoperäisten lajien kanssa.

2.5 Näin ollen on tarpeen määritellä suljettujen vesiviljelylaitosten tärkeimmät ominaisuudet: luonnonvaraisten ja viljeltyjen eliöiden välisen fyysisen esteen olemassaolo, kiinteiden jätteiden käsittely, kuolleiden eliöiden asianmukainen hävittäminen sekä laitokseen tulevan ja sieltä poistuvan veden valvonta ja käsittely.

3. **Yleistä**

3.1 Riski tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien vapaaksipääsyyn viljelylaitoksista kasvaa valvontajärjestelmien vähenemisen myötä. Suljetuissa järjestelmissä, joissa vesiviljely tapahtuu suljetussa tilassa turvattujen rakenteiden sisäpuolella ja joita suojaavat fyysiset ja kemialliset esteet, leviämisen riski on pieni, kun taas laajoissa, avoimissa viljelylaitoksissa turvallisuuden taso on alhaisempi, mikä suosii toisinaan myös tahatonta vierasperäisten lajien leviämistä luonnonympäristöihin.

3.2 On arvioitu, että noin 20 prosenttia tulokaslajeista on kasvatettu avoimissa järjestelmissä ja vähemmän kuin 10 prosenttia tehokkaissa suljetuissa järjestelmissä, mutta eräissä tapauksissa (simpukat) eläviä eliöitä siirretään väliaikaisesti pitkiäkin matkoja laitoksen puhdistusvaiheen vuoksi sekä suljettuihin että avoimiin laitoksiin, mikä aiheuttaa huomattavan leviämisriskin (Impasse) ([2]).

3.3 Nykyisissä suljetuissa järjestelmissä käytetään erilaisia teknologioita tulevan ja poistuvan veden puhdistamiseen. Kaikkiin niihin kuuluu kuitenkin kalanviljelylaitosten ja luonnon vesiekosysteemien fyysinen erottaminen. Viljelytekniikoiden ja erilaisten vesiviljelyjärjestelmien nopean kehityksen vuoksi neuvosto on kuitenkin laatinut käsillä olevan lausunnon aiheena olevan asetuksen.

3.4 Asetuksessa (EY) N:o 708/2007 neuvosto on vahvistanut puitteet, joilla ohjataan tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien käyttöä vesiviljelyssä, jotta voidaan arvioida ja minimoida kyseisten lajien mahdolliset vaikutukset vesielinympäristöihin. Asetuksessa säädetään kansallisella tasolla luotavasta lupajärjestelmästä.

3.5 Edellä mainittuja lupia ei vaadita silloin kun suljettu vesiviljelyjärjestelmä takaa laitoksen bioturvallisuuden. Riskien vähentäminen edellyttää asianmukaisten toimenpiteiden noudattamista kuljetuksen aikana, selkeästi määriteltyjen menettelyjen noudattamista vastaanottavassa laitoksessa sekä riittävien menettelyjen kunnioittamista kalatuotteiden kulutukseen saattamiseen asti.

3.6 Suljettujen vesiviljelylaitosten uudessa määritelmässä otetaan asianmukaisesti huomioon Impasse-hankkeen tulokset. Määritelmään olisi kuitenkin sisällytettävä selkeä maininta siitä, että suljettujen vesiviljelylaitosten on sijaittava kiinteällä maalla.

3.7 Komitea kannattaa varauksetta uuteen asetukseen sisältyvää tavoitetta estää kiinteiden jätteiden ja viljeltyjen eliöiden tai niiden osien pääsy vesistöihin. On kuitenkin otettava huomioon jätevesien suodattamisen ja puhdistamisen alan teknologian nopea kehitys ja se, että bioturvallisuutta on aina pidettävä ensisijaisena tavoitteena. Se voidaan kuitenkin saavuttaa erilaisten järjestelmien – fyysisten, kemiallisten, biologisten tai niiden yhdistelmien – avulla.

([1]) R. Naylor, & M. Burke (2005). *Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. Annual Review of Environment and Resources,* 30:185-218.

([2]) Impasse-hanke nro 44142. D1.3. Raportti 3.1. *Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species*. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini). 2008, s. 14.

4. **Erityistä**

4.1 Vesiekosysteemien saastumisen välttämiseksi tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien viljelylle ja siirtämiselle on määriteltävä asianmukaiset seuranta- ja valvontatoimenpiteet. Se on mahdollista vain laatimalla, hyväksymällä ja panemalla täytäntöön asianmukaisia käytänteitä ja menettelyjä sisältävä kansainvälinen säännöstö.

4.2 Koska vesi ei ole ainoa riskitekijä, jonka vuoksi viljeltyjä lajeja voi päästä vapaaksi luontoon, kaikkien suljettujen vesiviljelylaitosten turvajärjestelmissä on otettava huomioon myös petoeläimet ja erityisesti linnut.

4.3 On myös toivottavaa, että suljettuja vesiviljelylaitoksia hoidetaan ja hallinnoidaan erillään avoimista laitoksista, jotta kaikki mahdolliset vesiekosysteemien saastumisen riskit voidaan minimoida.

4.4 Komitea kannattaa sitä, että jäsenvaltioilla on vastuu internet-sivustolla säännöllisesti julkaistavan, niiden alueella sijaitsevia suljettuja vesiviljelylaitoksia koskevan luettelon päivittämisestä. Siten varmistetaan mahdollisimman suuri julkisuus, jotta alan toimijat ja paikalliset sidosryhmät ottaisivat vastuun laitosten asianmukaisesta hallinnasta.

Bryssel 17. maaliskuuta 2010

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean puheenjohtaja

Mario SEPI